

Имам Абу Гьамид аль-Гъазали

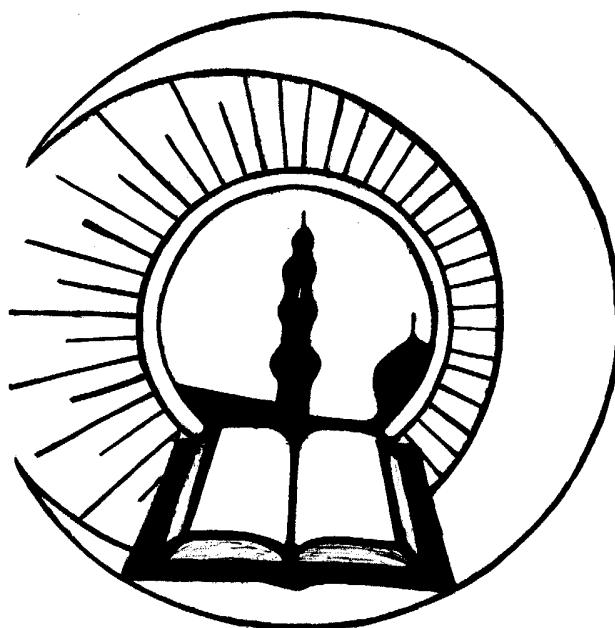
**ПАК ГЪАДИСАЙРАЙ КЪАЧУНВАЙ
НАСИГЪАТРИН КІВАТІАЛ**

Махачкала 2005

Имам Абу Гъамид аль-Гъазали

**ПАК ГЪАДИСАЙРАЙ КЪАЧУНВАЙ
НАСИГЪАТРИН КІВАТІАЛ**

Махачкала 2005

ББК 86.39
А-56 (лезг.)

ДУМД-дин редакционно-издательский советдин кърардал асаслу яз чапдай акъудзава

Имам Абу Гьамид аль-Гъазали. Пак гъадисайрай къачунвай насигъатрин кІватІал. Араб чІалай таржума авурди Абдулмуталибов Ш.Г. Махачкъала: ДУМД-дин ислам марифат авунин от-дел, 2005. 60 ч.

Имам Абу Хамид аль-Газали. Сборник проповедей из Священных хадисов. Перевод с арабского Абдулмуталибова Ш.Г. Махачкала: Отдел исламского просвещения ДУМД, 2005. 60 с.

КІелзавайбурун фикирдиз ЦІийихуьруьн мискІиндин имам Шамсудин-гъажи Абдулмуталибова тамамарнавай мусурманрин машгъур ва чІехи алим Абу Гьамид аль-Гъазалидин «Пак гъадисайрай къачунвай насигъатрин кІватІал» ктабдин таржума теклифзава.

Лезги чІалал сад лагъай сеферда акъатзавай и ктаб кІелчийрин гегъенш къатариз талукъ я. Ктабди кІелзавайбуруз диндин месэляяр аннамишунин карда еке мумкинвилер гуда.

© Ш.Г Абдулмуталибов, 2005

© ДУМД, 2005

Мергьяматлу ва Регымлу Аллагьдин тІварціхъай

Сифте гаф

Алай вахтунда гзаф инсанар анжах и дуньядин крарал машгьул хъана. Абур и фана, куьтягъ жедай дуьньядин уьмуьр патал, адан манадиз, гьикъикъивилиз ва кьиметлувилиз фикир тагуз, кат-калтугунрин гуьгьуьна гьатнава. И кар сеbeb яз, ахьтин инсанар неинки куьтягъ тежедай уьмуьрдизни эхиратдиз гьазур тушиз амуькьзава, гьакІни бес кьадардин хийирдин крар гвачиз и дуьньядилай физва. И жуьредин татугай гьалара чун гьат тавун патал Аллагъ-Таалади чаз багъишай уьмуьр Адан эмирив ва насигьатрив кьадайвал кечирмишун лазим я.

Гьакъикъатда, Аллагьдихъ инанмиш тир инсанрин рикІериз, иманлуйриз хъсан насигьатри еке таъсир ийидайдал са шакни алач. Гьаниз килигна Мугьаммад Пайгьамбардини (Саллаллагуь Алейги ва Саллам – гележегда «с.а.с.») и месэладиз еке фикир ганвай. Адан асгьаби (женгинин юлдаш) аль-Ибрад бин Сарийади (Аллагъ вичелай рази хъуй – куьрелди «а.в.р.хъ.») лагъанай: «Са сеферда Аллагьдин Векилди (с.а.с.) гузвай насигьатди чи рикІерик кичІ кутуна ва чун вилерай накъвар кьведай гьалдиз гъана. Чна эвер гана: «Я Аллагьдин Илчи (Расул)! Вуна лагъай гафар сагърай лагъана хъфизвайдан эвер гуниз ухшар я. ГьакІ хъайила, чаз мадни са насигьат це ман!» Ада жаваб гана: «Ингъе квез зи насигьат – Зурба ва Къудратлу Аллагьикай кичІе хъух!»

Чна умудзава, мусурманрин машгьур, чІехи алим, арифдар, Исламдин делил тир Абу Гьамид аль-Гъазалидин¹ (Аллагьдин регымдик хъуй вич – «а.р.хъ.в.») «Гъадис-уль-къудси»-дай² кІватІнавай агъадихъ гузвай насигьатри рикІин сидкъидай Аллагьдикай кичІе хъуниз, Адаз ибадат авуниз куьмекда ва эверда. Идалай гъейри, гьар са фагьум-фикир авай инсандиз Виридалайни ЧІехи тир Аллагьди эвер гузвай и насигьатри уьмуьрдин гьакъикъивилин гъавурда тамамдиз ва дериндай гьатуниз мумкинвал гудайдакни чна гьакІни умуд кутазва.

Инал гузвай насигьатри, са шакни алачиз, иманлуйриз еке таъсир ийида ва абур Аллагъ-Тааладин мужизатрикай, лишанрикай фикир авуниз мажбурда. Идахъ галаз санал насигьатри авур крарай жуван гьахъ-гьисаб, гьерекатрал аявал авун истемишда, гьакІни кьиникъиз ва атІа, куьтягъ тежедай дуьньяда инсандин кьилел вуч кьведатІа, гьадаз гьазур хъуниз фикир гуз тада.

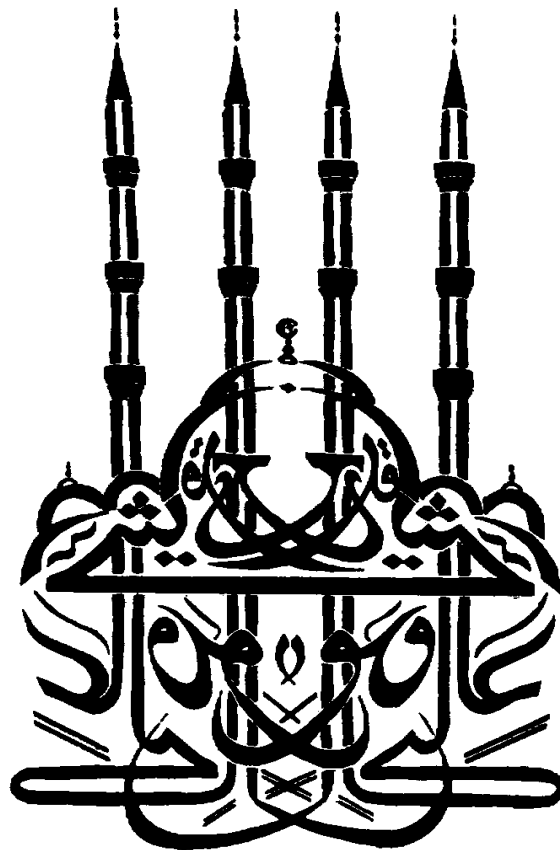
И жигъетдай, аль-Гъазалидин ктабдиз насигьатрин энциклопедия лагъайтІани жеда.

¹ Гьижрадин 450-505 йисара (цІийи эсирдин 1059-1111 йисар) яшамиш хъана.

² Гъадис-уль-къудси – Аллагьдин гафарикай Мугьаммад пайгьамбарди (с.а.с.) лагъанвай куьруь ва дерин мана авай келимаяр я.

Къуй чаз Аллагъди Вичин эвер гунрин гъавурда дуъз акъуниз ва абурун геле аваз финиз
куъмекрай!

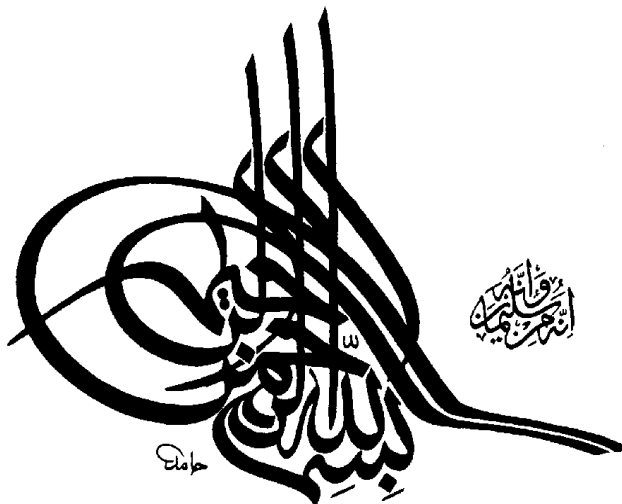
Амин!

1-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъзува: «Эй Адаман хва! Вич рекъидайди чиз, амма шад тир касдал Зун тажуб я; гъахъ-гъисаб хабар къадайди чиз, девлет кІватІзавайдал Зун тажуб я; сур вичел вил алаз акъвазнавайдахъ инанмиш яз, вич хъуърезвайдал Зун тажуб я. Дувандин югъ алукуь-дайдахъ инанмиш яз, вичиз са куьникайни къайгъу авачирдални, и дуьньядин уьмуьр фад куьтягъ жедайдахъ инанмиш яз, вич секиндив акъвазнавайдални Зун тажуб я. Илим мецел алай, амма рикІе авачир; винелай вич михъиз, целди чуьхуьз, амма рикІни руьгъ михъи тушир инсандални Зун тажуб я. Маса инсанрин нукъсанар жагъуриз, вичин руьгъдин нукъсанар таквазвайдални ва гъакъикъатда Виридалайни Виниз тир Аллагъ вичиз тамашзавайди чиз, амма Адаз муьтІуьгъ те-жезвайдални, Вич саддив рекъидайди, суруз текдив фидайди ва гъахъ-гъисаб вичи къилди гудайди чиз, инсанрин арада шадвал жагъурзавай касдални Зун тажуб я.

Дугъридани, Залай гъейри маса аллагъар авач, Мугъаммад (с.а.с.) Зи лукІни я, илчини».

2-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Куън ва амай вири затІар За яратмишуни Зун Сад тирди субутарзава ва тестикъарзава. Вири затІар халкъ ийидайла, Заз куъмекчи хъанач. Мугъаммад (с.а.с.) Зи лукІ ва илчи я. За квез кхъенвайдал вуж рази туштІа, Зи имтигъанар ни къабулзавачтІа, Зи регъимдиз ни чухсагъул лугъузвачтІа ва За гайидал вуж рази туштІа, къуй ада маса аллагъдиз къулугъ авурай, эгер ам Заз а краррай барабар ятІа.

И дуъньядин уьмуърдин татугайвилерал вуж сефил ятІа, ам Залай нарази тирдай я. Къилел къвезвай балайрилай вуж нарази ятІа, ам Залай арза ийизвайди хъиз я. Вуж девлетудан патав фена, адан вилик, хазинадиз килигна вич алчахарайтІа, адан имандин пудай къве пай квахъда.

Вуж, мукъвади къейила, умундаказ муьтІуьгъ жезвачтІа (мет-къил гатаз, чІарар чухваз ва икІ мад аватІа), ни вичиз сабур, теселли гузвачтІа, ам, жида (яракъ) къачуна, Захъ галаз дяведиз экъечІзавайдаз ухшар я.

Сурал экъечІнавай набататдила хел ни хайитІа³, ам Зи Кябедин варар вичин гъилералди чукІурайдаз ухшар я.

Ни недай суърсет къазанмишзавай жуъредиз (гъалалдиз ва я гъарамдиз) фикир гузвачтІа, ада, За вич гыи варарай Жегъеннемдиз ракъурдатІани, фикир ийизвач.

Ни диндин къанунри истемишзавайвал хъсанвилер артухарзавачтІа, ада вич еке харжара тва-да, адаз чІехи зарарарни зиянар жеда. Ни и кІвалах къиле тухузватІа, ада еке багъишар къачуда, адаз къиникъикайни менфят хкатда.

Вичихъ авай чирвилериз килигна вич дуъз тухузвайдаз Виридалайни Виниз тир Аллагъди вичиз хабарни авачир чирвилер гуда.

Ни вич умудрив секинарзавайтІа, адан крар рикІин сидкъидинбур жедач».

³ Сурал экъечІзавай гъар са набататди «тасбигъ» (Аллагъ рикІел гъун, Адаз ибадат авун) ийизва. Иниз килигна сурал экъечІнавай набататар хун гунагъ я.

3-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! ТИмилдал рази хъухъ – вун са куьнихъни муьгътеж жедач, жувак квай пехилвал хкуд – вун архайин жеда, къадагъа тирдавай яргъа хъухъ – ви иман гьикъикъиди жеда. Вуж гьибетдивай, шикетдикай яргъа хъайитIа, адаз Зи патай кIанивал ачух жеда; вуж бегъемсуз инсанривай яргъа хъайитIа, ам, гъабур себеб яз, кьилел къвезвай бедбахтвилерикай къутармиш жеда. ТИмил рахазвайдаз акъалтIай дережадин акьул ава, тИмилдал разиди Виридалайни Виниз тир Аллагъдал умудлу яз жеда.

Эй Адаман хва! Вун ви чирвилерин геле аваз физвач, амма вуна чирвилер гьикI къачуда, ваз абур течирла?

Эй Адаман хва! И дуьньяда вуна акI зегъмет чIугвазва хьи, пака вун рекъин тийидаиди хъиз; вуна акI девлет кIватIава хьи, вун гъамиша яшамиш жедайди хъиз.

Эй дуьньядин мал (шей, няметар)! Вахъ къаних тир, вахъ тамарзлу тир инсандивай яргъа хъухъ, вакай катзавайдав мукъув хъухъ ва ваз тамашзавайдаз хуш хъухъ!»

4-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Дуйнъядин шей патал хажалат чІугвазвайди Аллагъдивай яргъа жеда. И дуйнъяда адал анжах азабар акъалтда, атІа дуйнъяда – анжах четинвилер (юргъунвилер). Виридалайни Виниз тир Аллагъди адан рикІик гъич садрани хкат тийидай къалабулук кутада; вичикай гъич садрани азад тежедай къайгъударвал кутада; гъич куьтягъ тежедай муьгътежвал, игътияжвал кутада; умудрини адак гъамиша гъалаба кутада.

Эй Адаман хва! Югъ-къандивай ви умуьр куьруь жезва, амма и кар вуна къатІузвач. Гъар юкбуз За ваз ризкъи гузва, амма вуна Заз гъямд, шукур ийизвач, Зи тариф ийизвач, тІимилдал вун рази жезвач, гзафдал ви нефс ацІузвач.

Эй Адаман хва! Са югъни авач хъи, За ви къадар-къисмет тайин тийизвай; са йифни авач хъи, вуна авур чІуру крар малаикри Зал ахгакъар тийизвай. Вуна За тайинарнавай ва я ганвай няметар незватІани, вун Заз муьтІуьгъ жезвач. Амма вуна Заз эверайла, За ваз жаваб гузва, Ви гъарайдиз Зун къезва, За ийизвай хъсанвилер вал агакъзава, вуна ийизвай пис крар Зал агакъзава. Ви Къайгъударчи, Къаюм гъакъван хъсанди я, амма Зи лукІ гъакъван писди я. За ваз гузвайбур вуна чунуьхзаватІани, За ви чІуру крар са-сад кІевзава. Вуна ийизвай крарикай Заз регъуь жезва, амма Закай ваз регъуь жезвач. Вуна Зун рикІелай алудзава, масадбур рикІел гъизва ва абуруз икрам ийизва. Ваз инсанрихъай кичІе я, амма Захъай кичІезвач; ваз вун инсанриз такІан хъуникай кичІезва, амма Зи Ажугъдикай кичІезвач».

5-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Вун къайгъусузвилер ийизвайбурукай, тахсир хиве къуна, амма гъил къачун тІалаб тийиззвайбурукай, туба авуникай къайгъу авачирбурукай, жува хийирдин крар тавунмаз, къадардилай артух умудар ийизвайбурукай, хъсан крар тийиз Гъамишалугъ (хъсан) уьмуьр (Эхират) кІанзавайбурукай, ибадатзавайбурун (абидрин) гафар сиве аваз, къве чин алайбурукай, мунафикърин амалар ийизвайбурукай жемир!

Гузвайдал ам рази жезвач, магърум авурла (са квекай ятІани), адан сабур квахъзава, къарай атІузва. Ада хъсан крар авуниз эверзава, амма вичи абур къилиз акъудзавач, пис крар къадагъа ийизва, амма вич абурувай яргъа жезвач. Адаз хъсан инсанар хуш я, амма вич абурукай туш, адаз къве чин алайбур, мунафикъар пис такІан яз, амма вич абурукай сад жезва. Ада вичи тийизвайди, масабуруз ая лугъузва ва вичиз эмир тавурди ийизва, ада масадавай хиве къурди къилиз акъудун истемишзава, амма вичи ам тамамарзавач.

Эй Адаман хва! Гъич са цІийи югъни авач хъи (вун къекъвезвай) чили вахъ экъвена ихътин гафар лугъун тийизвай: «Эй Адаман хва! Вун зи винелай къекъвезва, эхирдай вун зи накъварик ярх жеда, ана кучудда; зи винел вуна гунагъ крар ийизва, зи накъварик вун азабрик жеда; зи винел вун хъуьреда, шадвал ийиз жеда, зи накъварик вун шехъда; зи винел вуна лезет хкудда, зи накъварик вун хажалатдик жеда; зи далудал вуна эменни кІватІда, зи накъварик вуна ам гъикІ кІватІнатІа лугъуда; зи винел вуна гъарам неда, зи накъварик вун шарари неда; зи винел вуна фитнеяр ийида, зи накъварик ваз жаза гуда; зи винел вуна шадвилерда, зи накъварик вун гъелек жеда; зи винел вун экуьвилик, нурарик къекъведа, зи накъварик вун мичІивиле жеда; зи винел вун маса инсанрихъ галаз санал жеда, зи накъварик вун текдиз къведа.

Эй Адаман хва! Зун гъарай-эвердин, къалабулухрин чка я, зун суал ийидай чка я, зун хелветдин, мичІивилин макан я, зун гъуьлягъар ва акърабар яшамиш жезвай чка я. Вуна зун барбатІмир, чкІуриз алахъмир, акси яз, жув паталди безетмиша».

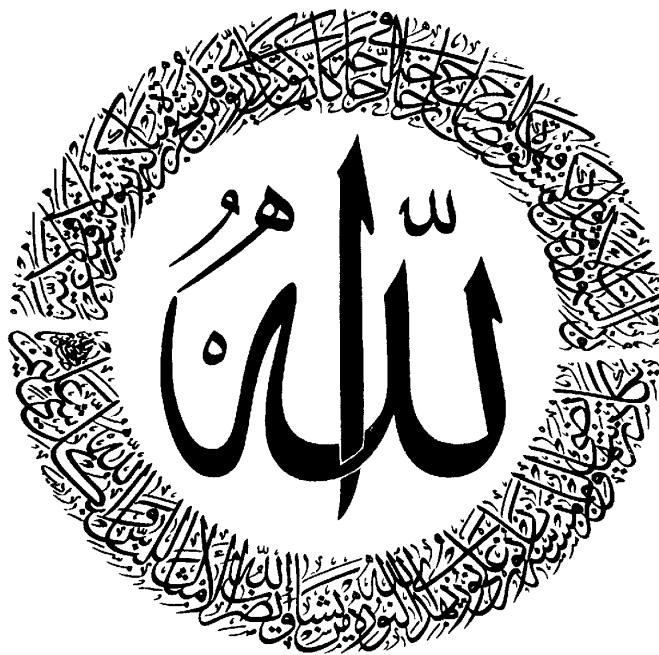

6-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! За куьн – куь къадар гзаф хьун патал халкънавайди туш, ялгъуз тирла, квел шад хьун патал халкънавайди туш, квевай са гьи кардай ятІани зай-ифвилай куьмек кІанз халкънавайди туш, квекай хийир хкудун (къачун) ва зарардикай хуьн патал халкънавайди туш. Акси яз, За куьн гьамишанда заз ибадат авун патал⁴, Заз чухсагъул лугъуз, шукур гъиз, гьамд ийиз, йифди-югъди Зи тариф авун патал халкънавайди я. Эгер куьне, куь вилик хъайи ва гуьгъуьнлай жезмай вири чинеррини инсанри, гьвечІибуруни чІехибуру, азадбуруни аслубуру – вирибуру, санал кІватІ хъана, Заз къуллугъ авуртІани, идалди Зи Пачагълугъвал са зерени артух жедач.

РикІин сидкъидай алахъзавайди, гьакъикъатда ам вич патал алахъзавайди я. Са шакни алач хьи, Аллагъ и дуьньядихъ муьгътеж туш.

Эй Адаман хва! Вуна масабурун рикІ гьикІ тІарайтІа, ви рикІни гьакІ тІар хъийида, вун масабурув гьикІ эгечІайтІа, вавни гьакІ эгечІада».

⁴ Яни Зи эмирар, къанунар къилиз акъудун патал, къадагъа крарикай яргъа хьун патал.

7-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Эй пулунин (динарринни диргъемрин) лукIар! И пулар За куьн патал яратмишна – куьне абурун куьмекдалди Зи няметар тIуьн патал, абурун куьмекдалди куьне За гузвай партал алукуьн патал ва идалди Заз ибадат авун патал, Зи тариф авун патал, Зун нурламишун патал. Куьне, лагъайтIа, Зи Ктаб (Къуръан), гъиле къуна, къерехдив гадарзава (ана къалурнавайвал ийизвач). Куьне пулар (динарарни дирхемар) вине къазва, пулуниз икрам ийизва. Куьне Зи кIвалерилай (мискIинрилай) куь кIвалер гзаф хъсандиз безетмишзава ва къакъанарзава. Куьн хъсанбурукай туш, куьн азад туш, куьн дуьньядин шейэрин лукIар я.

Квехъ галаз гуьруьш хъун – винелай лаз, киреж яна, къецепатай гуьрчег аквазвай, амма къене пад угъраш ва мурдар тир сурарихъ галаз гуьруьш хъуниз ухшар я. Гъа икI, куьне куьн, инсанриз хъсан къалуриз, ширин рахунаралдини гуьрчег амалралди кIанариз алахъзава ва идалди куь къван хътин къайи рикIералдини къацIай руьгъералди абурувай яргъа жезва.

Эй Адаман хва! Жуван крар рикIин сидкъидай ая ва Завай тIалаба! Дугъриданни, За ваз тIалабзавайдаз гудайдалай гзаф гуда».

8-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! За куьн гъакI, вуч кIандатIани хъуй лагъана халкънавайди туш, Зун дикъетсузди туш, Заз квекай вири чизва. Зун рази хъун патал куьне сабурлувал техвенамаз, За квез Заз авайбурукай гъич садрани са шейни гудач. Заз яб гунин, Заз муьтIуьгъ хъунин карда сабурлувал къалурун, квез Заз яб тагунин карда сабурлувал хъунилай регъят я. Квез, Завай гъил къачун ва жегъеннемдин азабрикай хуьн тIалабдалди, гунагъ крар тавун регъят я. Квез, атIа дуьньяда азабрик жедалди, и дуьньядал азабрик хъун регъят я.

Эй Адаман хва! За гъакъикъи рекъе тунвайбуралай гъейри, куьн вири рекъелай алатнавайбур я. За пис крар авуникай хвейибуралай гъейри, куьн вири писвал ийизвайбур я. Куьне пис крар тур, тахсирар хиве къуна, Заз туба ая, квелай За гъил къачуда. Куьне куь рикIин сир, Низ ам сир туштIа, ачухмир».

9-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! За халкънавай затІарал лянет гъимир (агъарар ийимир, абур негъ ийимир), вучиз лагъайтІа лянет (агъарар) элкъвена квехъ галу-къда.

Эй Адаман хва! Цавар (За кхъейвал) са дестекни квачиз анжах Зи са тІварцІелди акъвазнава, куь рикІер лагъайтІа, гъатта Зи Ктабдай агъзур насигъат гъайитІани, гъич дуьз хъижезвач.

Эй инсанар! Къван це гъикІ хъуьтуьл жезвачтІа, куь къван хъанвай рикІерни насигъатри хъуьтуьларзавач.

Эй Адаман хва! Квевай куьн Виридалайни Чехидан лукІар я лагъана гъикІ шагъидвал ийиз жеда, Адаз муьтІуьгъ тежедайла. Квевай къиникъ гъакъикъатда гъардан къилел къвезвайди я лугъуз гъикІ тестикъариз жеда, квез ам гзаф такІан тирла. Куьне квез чин тийир, мецел атай гафар лугъуз ва абур гунагъ авачир са гъвечІи кар яз гъисабзава. Гъа са вахтунда им Аллагъдин вилик зурба гунагъ кар я».

10-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй инсанар! Квез куь Халикъдилаь рикIер сагъардай дарман (ва квехъ галукънавай имансузвилини тIал сагъар хъийидай)⁵ насигъат (Къуръан) атанва. Вучиз куьне анжах квез хъсанвал ийизавайдаз хъсанвал ийизва, вучиз куьн анжах квехъ галаз хъсан эгечIзавайбурухъ галаз хъсан эгечIзава? Вучиз куьн анжах квехъ галаз рахазвайбурухъ галаз рахазва? Вучиз куьне тIуьн анжах квез тIуьн гузвайбуруз гузва? Вучиз куьне анжах квез гъурмет ийизвайбуруз гъурметзава?

Квекай гъич садни я масадалай артух, я вине авайди туш. Дугъриданни, муъминар Аллагъдихъ ва Адан Илчидихъ инанмиш хъанвайбур я, абур хийирдин крар ийизвайбур я, чпиз зиян гайибурузни, писвал авурбурузни абур хъсанвал ийизва, чпихъ галаз мукъвавилини рафтарвилер атIанвайбурухъни абур мукъвавилини араяр хуьз ава, абур чеб гъар са кардай магърум авурбуралайни инкар авурбурулай гъил къачудайбур я, абур чеб маса гайибурални ихтибар гъидайбур я, абур чпихъ галаз вири жуьредин алакъаяр атIанвайбурухъ галазни рахадайбур я, абур чеб алчахарнавайбурузни гъурмет ийидайбур я. Дугъриданни, квекай вири чизвайди Зун я».

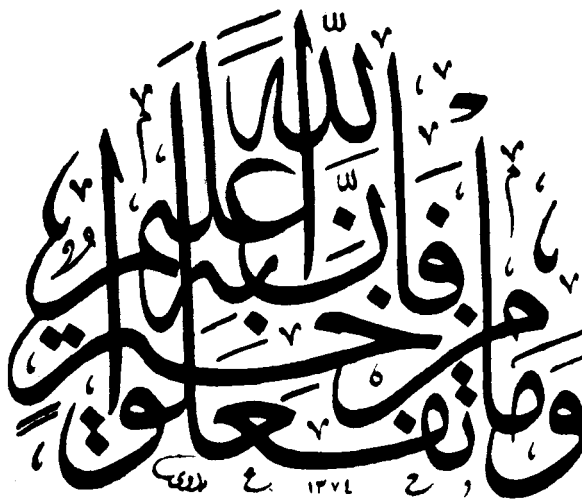

⁵ Тафсир уль Джалалайн («Юнус» сура, 57-аят).

11-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй инсанар! Дугъриданни, и дуьнья кІвал авачирбуруз утагъ я ва кесибриз девлет я. Дуьньядин мал кІватІзавайди акъулсузди я, адал шадвал-завайди гъавурда авачир, гъафил кас я, ам кІватІз чалишмиш жезвайди Аллагъдихъ далу акал тийизвайди я, адан къизгъин гъевес жагъурзавайди вичихъ чирвал авачирди я. Куьруь вахтунин Регъим ва куьтягъ жезвай уьмуьр низ кІан ятІа, ам вичиз гуж ийизвайди ва вичин Халикъ саймиш тийизвайди я. Адан рикІелай атІа дуьньядин уьмуьр фенва ва и дуьньядин уьмуьрди ам ягъалми-шарнава, ада ачухдиз ва чинеба гунагъ крар авунва. «Гъакъикъатда, гунагъ крар ийизвайбуру АтІа дуьньяда чпи авур крарай жаза къачуда»⁶.

Эй Адаман хва! Зи эмирар къиле твах ва Зи шариятдив къадай крар ая. АтІа дуьньяда багъишар къачун патал хийирдин крар ая, вучиз лагъайтІа Заз инсандивай гъич къатІиз тежедай, куь вилериз такур, япариз ван тахъай шейэр ава. Зи хазина гъич куьтягъни жедач, тІимилни жедач. Зун Вири гудайди ва Виридалайни гъил ачухди я».

⁶ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-АнГам» сура, 120-аят).

12-лагъай насигъат

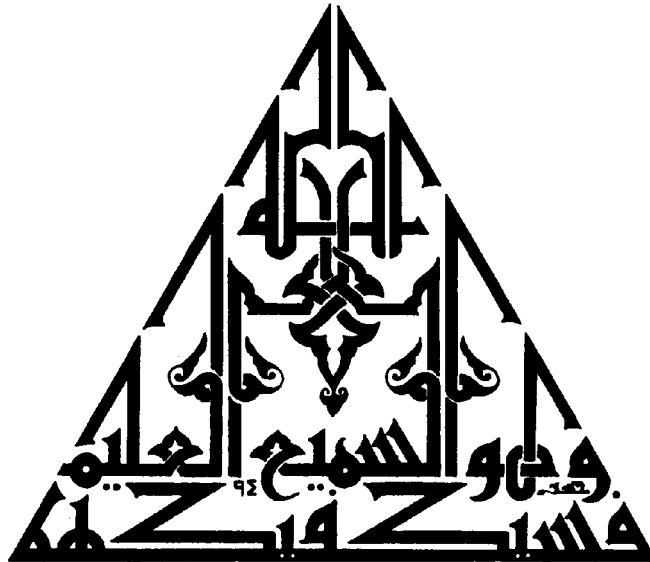
Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Квез За багъишай Регъим рикел хуьх, куьне Заз хиве къур крар къилиз акъуд; За, лагъайта, хиве къурди къилиз акъудда, ан-жах Закай киче хъухь!

Рехъ чидай кас галачиз фидайла, рекъелай гъикI алатдатIа, гъикI дуьз рехъ жагъидачта, гъакI хъсан крар тавурдазни Женнетдиз фидай рехъ жагъидач (гъа хъсан амалри вун Женнетиз рекъе твада).

Зегъмет галачиз, галатун тахъана девлет гъикI кIватIиз жедачта, гъакI куьнни, яргъалди са-бурлудаказ Заз ибадат тавурта, Женнетдиз фидач.

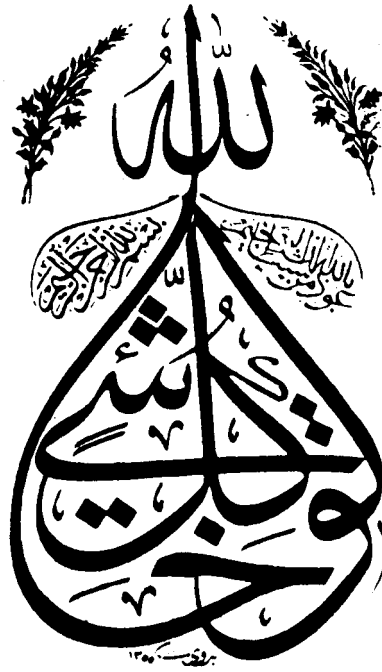
Сунна вилив хвена куьн Аллагъдив мукъва хъухь, кесибрин игътияжар къилиз акъудиз Зи майилвал жагъура, алимар авай межлисра иштиракиз Зи Регъимдик экечIиз кIан хъухь, гъакъикъатда, абур гъамиша зи Регъимдик квайбур я.

Аллагъ-Таалади лагъана: «Я Муса, вуна яб це ва, За вуч лугъузватIа, гъадаз муьтIуьгъ хъухь. Гъакъикъатда, вуж такабурлувилелди кесибдив эгечIаватIа, гъам За Дувандин юкъуз са гъвечIи цвекрен кIалубда къарагъар хъийида, вуж ислягъвилелди эгечIайта, ам За и ва атIа дуьньяда гъуь-ндуьр дережадиз акъудда. Кесибдин сирер ачухзавайди За Дувандин юкъуз, вичин сирер ачухна, къарагъар хъийида. Кесиб алчхарун Захъ галаз дяведиз экъечIай мисал я, Захъ инанмиш тирбурун гъил и ва атIа дуьньяда малаикри къада».

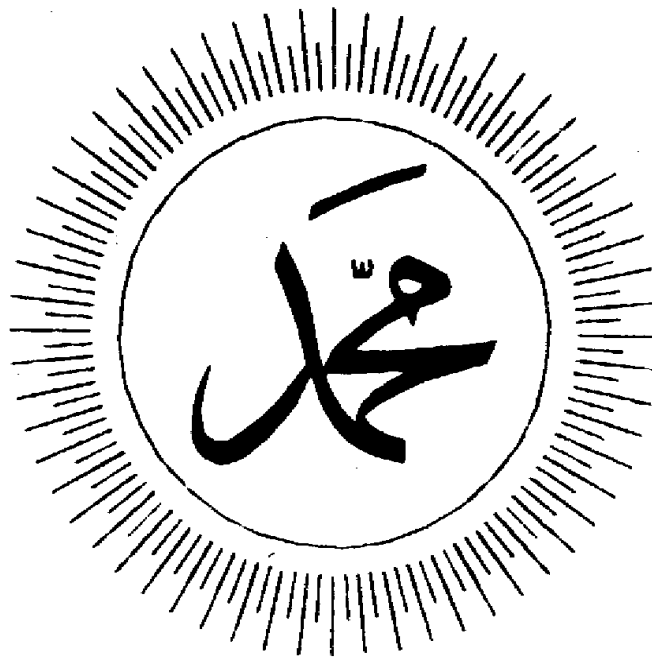
13-лагъай насигъат

Виридалайни Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Гъевесрин гару ва (нефсиниз кІан хъайи) къариб (къезил) мурадри гъикъван гзаф чирагъар хкадарнатІа килиг, къуру дамахри, фурсари гъикъван инсанар чІурнатІа килиг, девлетди рекъай акъуднавай гъикъван девлетлуяр аватІа килиг, кесибвили чІурай гъикъван гзаф кесибар аватІа килиг! Гъикъван гзаф авамар ава – авамвили чІурай, гъикъван гзаф алимар ава – чирвилери чІурай, гъикъван сагъбур ава – хъсан кефийри, дамах-чагъвили чІурай. Эгер ибадат ийизвай яшлубур, Аллагъдиз муьтІуьгъ тир жегъилар, хурухъ галай аялар ва чІурара авай гъайванар авачиртІа, са шакни алачиз, За куь кылел алай цав ракъунди, чуьл баябанди ва чиликай руьхъ ийидай, За квез цаварилай са стІални марф ракъурдачир, чилин винел са шейни экъечІ тийидайвал ийидай ва гзаф къадардин азиятар ракъурдай».

14-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Куьн Захъ гьикъван муьгътеж-заватIа, гьакъван къадардин Зав мукъва жез чалишмиш хьухь. Жегъеннемдин цIун азиятар эхдай къуват ва сабур квехъ амай къван къадардин (вахтунда) Захъ яб гумир. Куь яргъал фенвай уьмуьрдиз, геж жезвай ажалдиз, кев вуганвай ризкъидиз, несибдиз ва чинебан гунагъриз килигмир. «Адалай гъейри, вири халкънавай затIар рекъида, эхиримжи къарар Адав гва ва Адан патав куьн хуькведа»⁷.

⁷ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Кисас» сура, 88-аят).

15-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Эгер куьн имандал кIеви хъайтIа, куь крар, иви ва беден михьи жеда; эгер куь иман зайифди хъайтIа, куь крар, иви ва беден чIур жеда. Куьн вич кудаи ва халкъариз экв гудай чирагъдиз ухшар жемир, и дуьньядин девлет кIан хьун жуван рикIай акъуд. Дугъриданни, За гьич садрани гъа са рикIе садхьиз Зун ва дуьньядин хазина кIан хьун къабулдач. Дуьньядин мал-девлет кIватIун патал уртабаб (юкъван жуьре) хьухь, гъакъикъатда, ам фадлай пайнава. Къаних кас бахтсузди я, мутIлакь кас туьмбуьгъ алайди жеда. Абур Аллагъдин регъимдик гъамиша жедач; дуьньядин мал патал дериндай хажалат чIугун – им еке бахтсузвал я, ризкидин вахт фадлай малум я, уьмуьрдин эхир – гъакъикъат я, виридалайни чIехи камаллувал – Аллагъдиз муьтIуьгъ хьун я, зурба тир девлет – тIимилдал рази хьун я, акъалтIай хъсан суьрсет – Аллагъдикай кичIе хьун я, рикIел къвезвайдакай виридалайни хъсанди – дериндай тир инанмишвал я, квез ганвайбурукай виридалайни хъсанди – сагъламвал я».

قال الله تعالى في كتابنا الحكيم
 والله غالب على امره

16-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй, Куьн, иманлуяр! Вучиз куьне тийизвайди масадбуруз ая лугъузва? Куьн гьикъван гзаф рахадайди я ва гъа куьне лугъузвай гафариз вучиз куьн акси жезва? Куьне гьикъван гзаф къадагъаяр эцигзава, гъа са вахтунда абурукай куьне куьн хуьн тийидайла. Куьне масадбуруз гьикъван гзаф буйругъар гуда, абур куьне къилиз акъуд тийидайла. Куьне гьикъван гзаф кIватIда, абур куьне нен тейидайла? Югъ-къандавай, йисалай-йисуз гьикъван гагъда куьне туба авун, гьил къачун къулухъ язава. Ахпа квез муьгълет гудач.

Квез къиникъикай къутармиш жедай мумкинвал авани? Я тахъайтIа квев Жегъеннемдикай хуьдай гъахълу делилар гвани? Квехъ Женнетдиз фида лагъана умуд ийидай делилар авани? Мергъяматлуданни куь арада Ам квехъ галаз мергъяматлу, регъимлу жеда лугъузвай икърар авани?

Регъимди ва Багъишри куьн чIурна ва куьн лавгъайриз элкъуьрна, яргъалди яшамиш жеда лугъудай умудрини куьн алцуарна. Куь чандин сагъламвиликай ва тукIвей крарикай менфят къачу, квез амай йикъар тIимил я, квехъ амай нефесар вири гьисабнава, куь ихтиярда амай вахтуникайни менфят къачу, ам дуьз ишлемишиз алахъ.

Эй Адаман хва! Вуна пис крар ийизва, гъа са вахтунда югъ-къандивай ви уьмуьр барбатI жезва, дидедин бедендикай хкатай йикъалай башламишна, югъ-къандивай, вун суруз гъахъуниз мукъва жезва, та гъаниз гъахъдалди.

Эй Адаман хва! И дуьньяда вуна жув тухузвай къайда – гъар сеферда виртIедиз аватайла, ана акIизвай тIветIрез ухшар я. Вунни гъакI я. Вун масабур патал кузвай кIарасриз ухшар жемир!»

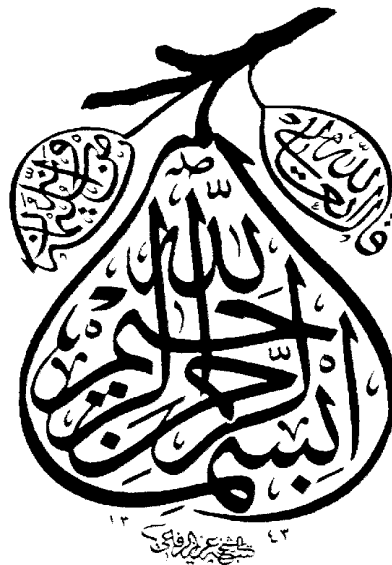

17-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Жув За эмир авур къайдада твах ва За къадагъа (авунвай) эцигнавай шейэрикай яргъа хъухъ! Вуна гъакІ авуртІа, За ви тІвар гъамиша (инсанрин рикІера) амукъдайвал ийида. Зун гъамиша яшамиш жедайди ва рекъин тийидайди я. За са шейиниз, са квез хъайитІани «хъухъ» лагъайла, ам гъакІ женни ийизвайди я.

Эй Адаман хва! Ви гафар гуърчегбур яз крар лайихсузбур хъайтІа, вун къве чин алайбурун къил я. Ви акунар хуш къведайбур яз руьгъ алчакди яз хъайитІа, вун виридакай умуд атІанавай къейибурукай сад я. «Абуру чпивай Аллагъ алдатмишариз ва алцурариз жезвайди хъиз фикирзава, гъа са вахтунда Адаз абурукай хабар ава. Абуру анжах чпи-чеб алцурарзавайди я, и кІвалах абуруз аквазвач»⁸.

Эй Адаман хва! Женнетдиз анжах Зи Къудратлувилиз умунлу ва муьтІуьгъ тирди, гъар йикъуз Заз икрам ийизвайди ва Зун патал къезил ва я ашер гъевесрикай жув хуьзвайди, абур къулухъ чІугвазвайди – фида. За чаради динжарзава, кесибдан игътияжар таъминарзава ва етим вини дережадиз акъудзава. Зун адаз мергъяматлу, регъимлу бубадилай артух жеда, зун хенде папариз абурун язух чІугвадай, абурухъ рикІ кудай, абуруз хуш ва зериф гъуьлерилай артух жеда. Ихътин сифетар нихъ ава!? За адан дуьаяр къабулда, Заз эвер гайи вахтунда, За адаз жаваб гуда; эгер Завай тІалабайтІа, За адаз вири гуда».

⁸ Тафсир-уль-Джалалайн («Аль-Бакара» сура, 9-аят).

18-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Вуна Залай арза, Заз ухшар тир (зун хътин) садни авачирла, низ ийизва? Вуна арза низ авун герек я? Гъикъван гагъда ви рикъелай Зун алатнаваз жеда? Гъа са вахтунда За а кар квевай истемешзавач. Гъикъван гагъда куъне Зун инкар ийида, гъа са вахтунда Зи лукъариз За садрани гужар, зулумар тийизвайла? Гъикъван гагъда вун Зи Регъимдиз къимет тагуз, чухсагъул талгъуз жеда? Гъикъван вахтунда вуна Зи Ктаб саймиш тийиз жеда? Гъа са вахтунда ви къулаз За залан пар язавач, квез гужар ийизвач. Зун паталди гъикъван вахтунда ви рикъелай къван хъиз жеда? Гъикъван вахтунда вун, Залай гъейри ваз маса халикъ тахъайла, Зун къабул тийиз жеда?

Куън кефсуз хъайила, залай гъейри гъи жерягъди, лукъманди куън сагъар хъийида? Куъне Заз арза ийизва, гъа са вахтунда За кхъенвай къадар-къисметдал, дегиш тежезвай къарардал куън ажугъламиш жезва. Квелей гъил къачун себеб яз, За бул марфар ракъурзава, куъне лагъайтла марфар са гъи ятлани гъетре ракъурнавайди я лугъузва. Зун инкар авуна, куън са гъихътин ятлани гъетрехъ инанмиш хъанва. Зун квез герек тир, тайин тир, лазим тир, бес къадардин Регъим (марф) ракъурзавайди я.

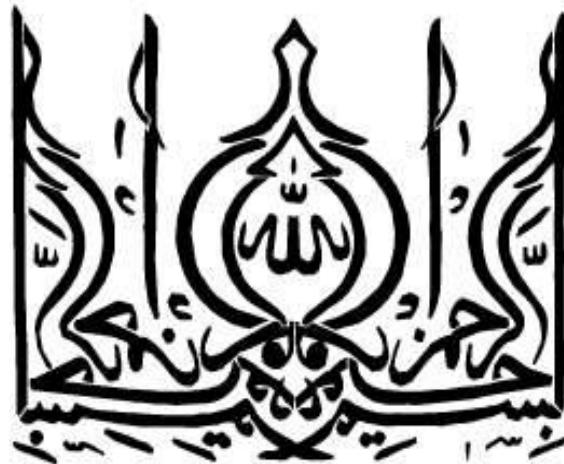
Квекай садаз пуд юкъуз бес жедай суърсет гайила, ада лугъузва: «Заз писзава, заз хъсан туш». Им За ганвай Регъимдиз чухсагъул талгъун я. Вичин эменнидалай закат ни гузвачтла, ам Зи Ктаб саймиш тавурдай жезва. Капъи ийидай вахт алукънавайди чир хъайила, купъуниз вахт жагъур тийизвайди, гъакъикъатда, Зун рикъелай алатнавайди я».

19-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Эх ва сабурлу хъухъ, гъа вахтунда За вун виниз хкажда. Гайидал рази хъана, Заз шукур гъваш, За ваз мадни гзаф гуда. Вуна Завай гъил къачун тПалаба, За валай гъил къачуда. Вуна Заз эвер гайила, За ваз жаваб гуда. Тахсирар хиве яхъ, За ви тахсиррилай гъил къачуда. Заз туба ая, ви туба За къабулда. Завай тПалаба, За ваз гуда. Вуна садакъаяр це, За ви ризкъидик берекатар кутада. Мукъвавилин араяр хуъх, За ви уьмуър яргъи ийида. Завай хъсанвал – сагъ-саламатвиле, къутармиш хъун – хелветда, сидкъи ва керамат – къастуна, муьминвал ва диндарвал – Аллагъдин вилик тахсир хиве къунин карда, девлетар – тИмилдал рази хъуна тПалаб.

Эй Адаман хва! Ваз Аллагъдиз гъикІ къулугъ ийиз кІан жеда къван, вун тухзавайла? Аллагъ гъикІ ваз кІан жеда къван, вахъ девлет кІватІиз ашкъи хъайила? Ваз Аллагъдикай гъикІ кичІе жеда къван, кесиб хъуникай ваз гзаф кичІе тирла? Ваз Аллагъди гайи кас (абид) жез гъикІ кІан жеда къван, вуна и дуьньядин амалрихъ ялдайла? Дин гвай кас, Муьмин вакай гъикІ жеда къван, дуьньядин малдихъ калтугдайла? Аллагъ валай рази хъана ваз гъикІ кІан жеда къван, мутІлаквиливай дарвиле авайбуруз куьмек тагудайла? Ваз Женнет къисмет хъун гъикІ кІан жеда къван, и дуьньядин мал ва валай тариф авун ваз кІан хъайила? Вахъ чирвилер авачтІани, гъикъван зурбаз тир бахтар (атІа дуьньяда) ваз кІан жезва эхир?».

20-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй, инсанар! Къенятвал виридалайни еке девлет я. Аллагъ рикIел алай кас хьунухъ – им туьмбуьгъ, негъ ийидай затIарикай жув хуьн я; гьуьрмет авунилай чIехи муьгъуьббат авач; тахсирар хиве къуна, туба авунилай чIехи терефдар садни жеч. Виридалайни еке ибадат – им чирвилер къачун я, Аллагъдикай кичIе хьунилай зурба тIеат авач, вири жуьредин агалкъунрилай сабур хъсан я, Аллагъдин куьмекдилаи зурба са бахтни авач, акьулдилаи гуьрчег, хъсан ва безетлу гьич са затIни авач; милайимвилелай хъсан теселли гудай, секинардай, рикIиз сабур гудай дуст мад авач.

Эй Адаман хва! Жув Заз ибадат авуниз бахш ая, ви рикI За девлетдай ацIурда, ризкъидик берекат кутада, къадар-къисмет шукур ийида, рикI секинарда, динжарда. Зун рикIел гъунин жигъетдай къайгъусузди жемир. Эгер вуна Зун рикIелай алудайтIа, За ви рикI муьгътежвилерай, беден юргъунвилерайни азабрай ацIурда ва руьгъ къалабулухрикни къайгъуйрик кутада. Эгер ваз и дуьньядал яшамиш жедай вахт гьикъван аматIа чир хъанайтIа, вун ваз амай умудрикай яргъа жедай.

Эй Адаман хва! Ваз За ганвай сагъламвили Заз муьтIуьгъ хьунин карда виКIегъвал ийидай мумкинвал гузва. Зи куьмекдалди вуна ви хиве тунвай везифаяр къилиз акъудзава; За ваз къисметнавай несиб, ризкъи себеб яз вахъ Захъ яб акалдай алакьун, бажарагълувал жезва; Зи Ихтияр себеб яз ви мураддар мурадриз элкъвезва; ваз кIанзавайди Зи Мураддалди кIан жезва; Зи Регъимдалди вун къарагъзава, ацукъзава, хквезва; экуьнахъни, нянихъни вун Зи Даяхдик жезва; Зи Регъим себеб яз вун хушбахтвилики яшамиш жезва ва За багъишнавай бедендин сагъламвилиз килигна вуна вун гуьрчегарзава. Идалай гуьгъуьниз ви рикIелай зун алатзава ва вуна масадакай фикирзава. ГьакI хъайила, вучиз вуна Зи вилик ви везифаяр къилиз акъудзавач ва Заз шукур ийизвач?».

21-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Къиникъи ви сирер винел акъудда. Дувандин юкъуз ви крар имтигъанрай акъудда. Жазади вун дуъздал акъудда. Эгер вуна гунагъ кар авунватІа, вун адан гъвечІивилиз килигмир, вуна, вун Ни чІалаз килигнавачтІа, фикир це; эгер ваз эменни тІимил къадардин ганватІа, вун адан тІимилвилиз килигмир, вун, ам ваз Ни ганватІа, гъадаз килиг; гъвечІи гунагъ я лугъуз ам кваз такъаз жемир, вучиз лагъайтІа ваз гъихътин гунагъдалди вун Адан чІалаз килигнавачтІа чизвач эхир; Зи макрудин⁹ таъсирдикай яргъа ава лагъана вун акъван инанмиш ва архаин жемир, гъакъикъатда, цІалцІам къванцелай мичІи йифиз цегв фидайла, ваз гъикІ хабар жедачтІа, гъакІ гъадакайни ваз хабар авач.

Эй Адаман хва! Зи Ажугъ рикІел гъиз вун Зи чІалаз килиг тийиз хъанани? Зи къадагъайривай вун яргъа хъанани? Вуна Заз талукъ тир везифаяр, За ваз тагъкимарнавайвал, къиле тухванани? Жуван девлетдалди вуна дарвиле авайбурун рикІ секинарнани? Ваз зарар гайи касдиз вуна хъсанвал авунани? Ви рикІ тІар авур инсандилай вуна гъил къачунани? Вахъ галаз мукъвавилин араяр атІайбурухъ галаз вуна мукъвавилин араяр мягъкемарнани? Вун алцурарайдахъ галаз вун гъахъвилелди эгечІнани? Вахъ галаз алакъаяр атІанвайдахъ галаз вун раханани? Вуна жуван хциз тербия ганани? Къуншияр вуна рази жедайвал авунани? Вуна алимривай жуван диндикай ва и дуъньядин уъмуърдикай хабар къунани?

Дугъридани, Зун куъ акунриз, винел патаз ва гуърчегвилиз килигзавайди туш, Зун куъ рикІериз килигзавайди я ва Зун а куъ сифетрал рази я».

⁹ Аллагъдиз талукъ тир гуъзел амалдарвал.

22-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Вун элкъвена жуваз ва Зи махлукъатдиз, жумла алемдиз, За яратмишнавай вири затІариз килиг. Эгер ваз жувалай играми затІ жагъайтІа, адахъ жуван гъурмет элкъуъра, жагъун тавуртІа, туба авуналди ва хъсан амалралди жуваз гъурмет ая, эгер ваз ви руьгъ багъа ятІа эхир. Ваз ракъурнавай Аллагъдин Регъим ва вахъ галаз «Чна (Вахъ) яб акалзава ва чун (Ваз) муьтІуьгъ я»¹⁰ лугъудай гафарин куьмекдалди кутІуннавай Икърар рикІелай алудмир.

Дувандин югъ – къарагъар хъийидай югъ, къияматдин югъ, мизан-терез ийизвай югъ, мусибатринни бедбахтвилерин югъ, яргъивал 50 агъзур йис тир югъ¹¹; чпивай чпин хийирдиз са затІни лугъуз тежедай ва чеб гъахълу авун патал, гъахълу ийидай затІни авачирвиляй, ихтияр тагудай югъ¹² алуькдалди – квез Аллагъдикай кичІе хъухъ. А юкъуз чІехи бедбахтвилер жеда; зегъле ракъурдай гъарагъунар жеда; чинар гзаф чІур жеда ва атІугънавай гъалдиз къведа, пелера биришар гъатда¹³; а юкъуз садавай масадаз я куьмек гуз жедач, я зарар гуз жедач. Ам къарар ва эмирар анжах Алагъдин гъиле жедай югъ я¹⁴. А юкъуз чилер лап пис зурзада, чилерал мусибатдин залзалаяр жеда; а югъ куьтягъ жедач; а юкъуз – пис дувандин вахт алуькда; дагълар чкайрилай югъвада; жазаяр гудай вахт алуькда ва вахт фад вилик фида; эхиримжи гъарагъун ва чІехи бедбахтвилер жеда; аялрин чІарар рехи жеда. «Куьн къве чин алайбуруз ва гзаф аллагъар ава лугъудайбуруз ухшар жемир. Захъ яб акалзава лугъуз, гъакъикъатда, муьтІуьгъ туширбурукай ва Аллагъдихъ инанмиш тежезвайбурукай жемир»¹⁵.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

¹⁰ "Аль-Маида" сурадин 7-аятда лагъанва: «Куьн Ислам диндихъ элкъуърайла, Квез ганвай Аллагъдин регъим рикІелай алудмир. Куьне Аллагъдин Илчидиз – Мугъаммадаз (с.а.с.) - муьтІуьгъ жеда лагъана Аллагъдиз хиве къуналди авунвай незуьр рикІелай ракъурмир. Аллагъдикай кичІе хъухъ ва жуван хиве авай везифаяр тамамара. Дугъриданни, Аллагъдиз куь рикІерин сирер чизва» (Тафсир уль-Джалалайн).

¹¹ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Мааридж» сура, 4-аят).

¹² Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Мурсалат» сура, 35, 36-аятар).

¹³ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Инсан» сура, 10-аят).

¹⁴ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-ИнфитІар» сура, 19-аят).

¹⁵ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Анфиль» сура, 21-аят).

23-лагъай насигъат

Виридалайни Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй куьн, иманлуяр! Куьне гъамиша Аллагъ рикIел гъваш ва югъди-йифди Адан тариф ая».¹⁶ Эй Муса ибн `Имран, эй гъавурда твадайди, Зи Рахунрихъ яб акала! Зун – Аллагъ я – Къисметар Гъалзавайди я (Къилин Дуван ийизвайди я), Зинни ви арада таржумачи авач, вуна файдачидиз (селемчидиз, алцуларзавайдаз) Виридалайни Чехи тир Регъимлудан Ажугъдикай ва Жегъеннемдин цIай къати хъуникай хабар це.

Эй Адаман хва! Эгер ваз жуван рикI къван хъанваз, беден азарлу хъанваз, ризкъидикай магърум ва эменни бес тежезваз жагъайтIа, чир хъухъ, вуна ваз талукъ тушир гафар лагъанай.

Эй Адаман хва! Ви мез гъахълу тахъанмаз, ви инанмишвал, иманлувал дуьзди жедач; ви Халикъдикай ваз регъуь тахъанмаз ви мез ва вуна лугъудай гафар гъахълубур жедач.

Эй Адаман хва! Эгер вун, жуван синихар рикIелай ракъурна, инсанрин синихриз килигзаватIа, вуна шейтIандиз кIандайвал ийизва ва Регъимлудан Ажугъдиз эвер гузва.

Эй Адаман хва! Ви мез – им аслан я, эгер вуна адаз азадвал гайитIа, ам кIани патахъ рахурайтIа, ада вун рекъида. Ви къиникъни мицин явавилелай, харчивилелай аслу жеда».

¹⁶ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Агъзаб» сура, 41, 42-аятар).

24-лагъай насигъат

Виридалайни Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! «Гъакъикъатда, шейтІан куън душман я, адахъ галаз куъне душмандихъ галаз тухузвай жуъредин рафтарвилер твах, адаз мидя хъухъ!»¹⁷.

Куън санал кІватІ хъана Регъимлудан вилик акъваздай югъ къведайди рикІел хуъх. Адан вилик куън, цІарба-цІар хъана, авур вири кІвалахар гъарфба-гъарф кхъенвай ктабар кІелиз акъвазда; квевай, чинеба ва ачухдиз вуч авунатІа, гъам хабар къада.

«Чна иманлуяр, Аллагъдикай кичІебур Регъимлудан вилик кІватІна гъидай, гунагъкарар лагъайтІа, кІватІална, жерге-жерге акъвазарна, яд гудай чкадал малар гъикІ гъалдатІа, гъакІ Жегъеннемдиз гъалдай югъ рикІелай алудмир».¹⁸ Квез хиве къур крарни къурхуяр (кичІерар) авайди я.

Гъакъикъатда, Аллагъ – зун я, Заз ухшар тир са шейни авач, Зи агъавилихъ галаз са агъавални къведач. Зун патал сив ни хуъзватІа, За гъадаз Зи ризкъидалди сив хкудиз тада. Заз ибадат ийиз ни йиф акъуднаватІа, За гъадаз Зи лайихлувиликай лайихлувал къисмет ийида. Къадагъа тирдаз килиг тавурди За Жегъеннемдикай хуъда.

Зун я Халикъ, гъаниз килигна Зун аннамиша, чира эхир; Зун я Багъишар, Няметар гвайди, гъаниз килигна чухсагъул Заз лагъ эхир; Зун я Хуъзвайди, гъаниз килигна Залди куъне куън хуъх эхир; Зун я Куъмек гудайди, гъаниз килигна Зи куъмек жагъура эхир; Зун я Гъил къачудайди, гъаниз килигна Завай гъил къачун тІалаб эхир; Зун Ам я хьи, гъерекат ийизвайбур вири Захъди элкъвезва, гъакІ хъайила Зи патав гъерекат ая эхир; Зун я Гузвайди, гъаниз килигна Завай тІалаб эхир; Зун я ибадат авуниз Лайихлудини Мунасибди, гъаниз килигна Заз ибадат ая эхир; Зун я Чидайди, гъаниз килигна Закай мукъаят хъухъ».

¹⁷ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Фатир» сура, 6-аят).

¹⁸ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Марьям» сура, 85-86-аятар).

25-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъзува: «Эй Адаман хва! Аллагъди Вичин ишарайралди хабар гузва, гъакъикъатда, Адалай гъейри маса аллагъар авач, малаикрини и кардин гъакъиндай шагъидвалзава. Виридалайни Винизда виридалайни гъахълу, дуьз къайдада гъукумзавайдахъ чпихъ зурба чирвилер авай-бурни (пайгъамбарар, шейхер ва маса пак иманлуяр) инанмиш я ва абуру мад сеферда, Адалай – Къудратлудилай ва Камаллудилай – гъейри, маса аллагъар авачирди тестикъарзава.

Гъакъикъатда, Аллагъ рази тир дин – им Ислам я (вичин бинедат Аллагъ Сад хъун лугъзувай пайгъамбаррив гъаз ракъурнавай шариат)¹⁹. Исламдилай (ва адан шариатдилай) къеце, адалай гъейри маса дин хкъагъайдавай Ада са затИни къабулдач ва АТIа дуьньяда ам зарар къачузвайбурукай сад жеда, вучиз лагъайТIа ам гъамишалугъ Жегъеннемда жеда.²⁰ Хъсан крар авурбурукай гъар сад Аллагъди Женнет къисмет авунал шадарда. Гъакъикъидаказ ни Аллагъ чирзаватIа ва Адаз вуж муьтIуьгъ ятIа, ам къутармишнавайбурукай жеда; вуж, шейтIан чир хъана, адаз муьтIуьгъ жезвачтIа ва адан геле аваз физвачтIа, ам хатасузвилик жеда; вуж тапуникай, ам аннамишна, яргъа жезватIа, ам гъалиб жеда; вуж, Гъакъикъивал чирна, адан геле аваз физватIа, адаз са зиянни жедач; шейтIандин ва и дуьньядин уьмуьрдин гъавурда акъуна, ахпа абур къабул тавурди бахтлу жеда; атIа дуьньядин уьмуьр (Эхират) аннамишна, ахпа ам жагъуриз хъайиди керчек рекъел алайди я. Гъакъикъатда, Аллагъди вичиз кIан хъайиди Гъакъикъи рекъел гъида ва Адан патав элкъвена куьн хъфинни ийида.

Эй Адаман хва! Аллагъ-Таалади ви эменнидин патахъай заминвалзавайла, вучиз вак акъван къалабулук акатзава эхир?

Аллагъди эвез хъийизвайла, икъван мутIлаквал вучтинди я эхир?

Иблис Виридалайни Виниз тир Аллагъдин душман тирла, вучиз вун икъван са куьникайни къайгъу авачирди ва фикирсузди жезва эхир?

Жегъеннемдин цIун жаза аваз хъайила, сурун азабар аваз хъайила, икъван секинвал (архаинвал) квез герек я эхир?

Аллагъди гузвай савкъат Женнет яз хъайила, вучиз Адахъ яб акалзавач эхир?

Вири За хкъейвал жезваз хъайила, вучиз вун икъван секинсуз жезва эхир?

Ахъайзавай гъалатIри куьн сефил тавурай лагъана ва Ада гайи савкъатрал куьн шад тахъурай лагъана чна куьн хабардарзава. Аллагъдиз дамах гвайбур ва лавгъаяр гъич хуш туш»²¹.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

¹⁹ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-`Имран» сура, 18-19-аятар).

²⁰ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-`Имран» сура, 85-аят).

²¹ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Гъадид» сура, 23-аят).

26-лагъай насигъат

Виридалайни Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Ибадатдин пар артухара, гъакъикъатда, рехъ яргъалди я; мукъвал-мукъвал йифер ксун тийиз, Аллагъдиз ибадат авунал машгъул яз акъуд, гъакъикъатда, гъуъл деринди я²²; ийизвай крар тамамвилелди къилиз акъуд, гъакъикъатда, сират²³ гъут¹уъ я; ийизвай крар рик¹ин сидкъидай ая, гъакъикъатда, Килигзавайди, абурай суваб Гузвайди – Вири аквазвайди я.

Ви лезетар Женнетда ава, ял ягъун – ат¹а дуъньяда, гъана ваз гъуъриярни жеда. Заз муъ¹туъгъ хъухъ – За ваз куъмекда. И дуъньядин мал так¹ан хъуналди ва пак инсанар к¹ан хъуналди Зав му-къув хъухъ. Гъакъикъатда, Аллагъди пак инсанрин багъишар файдасузбур ийидач».

²² Маса изданида «Гими цийи хъия, гъакъикъатда, гъуъл дерин я» кхъенва.

²³ Сират¹ – Жегъенмедилай физвай муъгъ: Сират¹ал муъгъ.

27-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Квез ракъинин чимивиликай кичІе тирла, Захъни яб акал тавуна, Жегъеннемда авай цІун ирид къатарикай ва гъана цІу сада-сад недайдакай куьз кичІедач?

Жегъеннемдин гъар са къатуна 70 агъзур цІун дере ава, гъар са дерета 70 агъзур кІвал ава, гъар са кІвале 70 агъзур утагъ ава, гъар са утагда 70 агъзур къуй (биъру) ава, гъар са къуйда 70 агъзур цІун сундухар ава, гъар са сундухта 70 агъзур цІун акъраб ава, гъар са сундухдин винел 70 агъзур Жегъеннемдин закъумдин тарар (чпел мурдар емишар алай, гунагъкарри недай) ава, гъар са тарцин кІаник 70 агъзур цІун башчияр ква, гъар садахъ 70 агъзур цІун малаикар ва 70 агъзур агъу квай цІун гъулягъар гала, гъар са гъулягъдин яргъивал 70 агъзур цІун къуьнт я, гъар са гъулягъдин руфуна гъуьл къван чІулав агъу ава, гъар са акърабдиз агъзур тум ава, гъар са тумунин яргъивал 70 агъзур къуьнт я, гъар са тумуна 70 агъзур яру агъудин ратли (443,28 граммдиз барабар тир алцумунин къадар) ава.

За Жувалди къин къазва, къин хъуй Пур дагъдал²⁴, Ктабдал, яни Къуръандал, ва я Аллагъди ракъурнавай ачух ктабрин къулар тир Тавратдал, Байт уль-Маъмурдал²⁵. Ва мадни са дестекни квачиз акъвазнавай цавални ацІана алахъзавай гъуьлел За къин къазва²⁶. Эй Адаман хва! За гъар са имансуздиз, гъибетчидиз, диде-бубадин чина акъваззавайдаз, къве чин алайдаз, жуван эменнида-лай закат тагузвайдаз, зиневалзавайдаз, алцуарарзавайдаз, пулунилай процент къазвайдаз, селемчидиз, къил элкъуьрзавай шейэр, ички (хамр), гъарам ишлемишзавайдаз, етимриз гуж ийизвайдаз, таб квай фяледиз, шелар ийизвайдаз, къуншидиз зиян гудай гъар садаз – жегъеннемдин цІай яратмишнавайди я. Пашман хъана, тахсирар хиве къуна, туба авуна, гуьгъуьнлай хъсан крар авуна Аллагъдихъ инанмиш хъанвайбур а жергедик акатзавач. Абурукай рахайтІа, Алагъ-Таалади абурун пис крар хъсанбуруз элкъуьрда. Аллагъ Виридалайни Гъил къачудаиди ва Виридалайни Регъимлуди я²⁷. Эй Зи лукІар! Квез куь язух ша тІун! Гъакъикъатда, куь беденар зайиф я, сефер яргъалди я, пар заланди я, сиратІ (сиратІал муьгъ) гуьтІуьди я. Крарай жаза ва я суваб Гузвайди – Вири аквазвайди я. Дуван ийизвайди – алемрин Рабби я».

²⁴ Муса (а.с.) Аллагъдихъ галаз рахай Синайда авай дагъ.

²⁵ Гъар юкъуз 70 агъзур малаикди тІаваф ийизвай Кябедин винел цавара авай кІвал.

²⁶ Тафсир уль-Джалалайн («Ат-Пур» сура, 1, 2-аятар).

²⁷ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Фуркъан» сура, 70-аят).

28-лагъай насигъат.

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй инсанар! Куьн и куьтягъ жезвай, фана дуьньяда яшамиш хьун патал гьикъван чалишмиш жезва, квез гьикъван и куьруь уьмуьр кИанда? Гьакъикъатда, муьтIуьгъбуруз Женнет тайинарнава, абур гьаниз Адан муьжуьд къапудай фида. Гьар са Женнетда 70 агъзур багъ ава; гьар са багъда якъутрин 70 къеле ава; гьар са къеледа 70 агъзур зумруддин кIвалер ава; гьар са кIвале 70 агъзур яру къизилдин утагъар ава; гьар са утагъда 70 агъзур ги-мишдин къилди-къилдин кIвалер ава; гьар са къилдин кIвале 70 агъзур руквадин ранг алай хуьре-кар недай столар ава; гьар са столдал 70 агъзур гегъвердин тIуьнар (хуьрекар) жеда; гьар са хуьрекдик 70 агъзур гьар жуьредин няметар жеда; гьар са кIвал элкъвена яру къизилдин 70 агъзур чарпайди къунва; гьар са чарпайдал ипекдин ва парчадин 70 агъзур мес жеда; гьар са чарпайдин патав 70 агъзур цин (маульгъаят), некIедин, виртIедин ва Женнетдин шарабдин вацIар жеда. Гьар са вацIун юкъвал 70 агъзур жуьреба-жуьре емишар; гьар са кIвале 70 агъзур махпурдин алачух; гьар са месел чIулав вилер авай гьуьри, гьар садан вилик 70 агъзур дишегъли къаравушар жеда. Абур вири агал хьанвай кака хьиз я, гьар са къеледин винел 70 агъзур къуба; гьар са къубада 70 агъзур гьич садрани вилериз такур хьтин, япариз ван тахъай хьтин ва инсаниятдин фикирдивай къатIиз тежедай хьтин Регьимлудан савкъатар жеда.

«Абуруз Женнетда чпиз рикIиз кIан хъайи гьар жуьредин емишар, чпиз кIан хъайи къушдин як ва гьакIни (гьетрен япа) къватида жедай гевгьерриз ухшар авай чIулав вилерин гьуьрияр жеда. Ибур вири и дуьньядин уьмуьрда авур хъсан краарай гузвай багъишар я».²⁸ Ана абур я рекьидач, я къуьзуь жедач, я хажалатдик жедач, я абуру сив хуьдач, я капI ийидач, я абур кефсуз жедач, я къециз экъечIдач ва абур садрани Женнетдай акъуддач.

Вуж Женнет жагъуриз аватIа, вуж Зи Гъилин ачухвал, Зи Мукъвавал ва Зи Регьим рикIел гъиз аватIа, къуй ам гьахъвал гваз и дуьньядин малдихъ вил галачиз ва тIимилдал рази яз Захъди мукъва хъуй».

²⁸ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Вакъи`а» сура, 20-24-аятар).

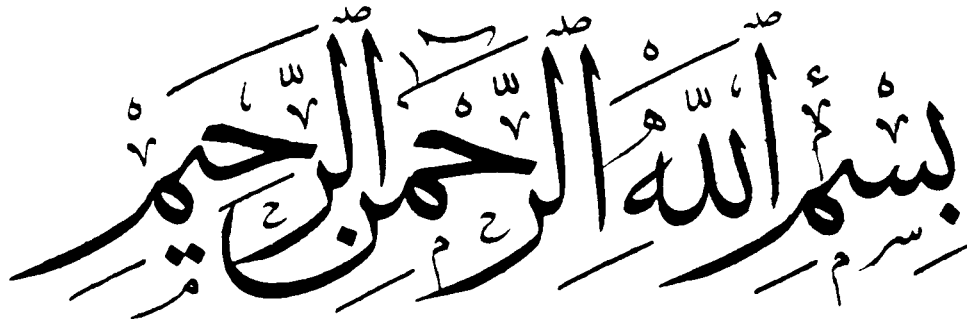
29-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! И девлет – Зи девлет я, вун Зи лукІ я. Вахъ Зи девлетдикай, вуна тІурдалай, харж авурдалай, алукІна куьгъне хъайидалай ва я вуна гайи садакъ-адилай (идалди вуна девлет хвена) гъейри, са затІни авач.

Зи вилик вахъ пуд пай ава: са пай Зун патал я, къвед лагъайди – вун патал, пуд лагъай пай чи арада ава (уртахди я). Заз талукъ тирди – им ви руьгъ я, ваз махсуз тирди – ибур вуна авур крар-амалар я, Зинни ви арада авайди – им ви дуьа я, Зи патай – ви дуьадиз жаваб гун я.

Эй Адаман хва! Иманлу хъухъ, Аллагъдикай кичІез хъухъ ва ваз гайидал рази хъухъ, гъакІ хъайитІа ваз Зун аквада, Заз ибадат ая, вун Зи патав агакъда. Зун жагъура, ваз Зун жегъида.

Эй Адаман хва! Эгер вун чпин явавиливай Жегъенемдиз фидай гъукумдарриз, яб тагузвайвиляй Жегъеннемдиз фидай арабриз, чпин пехилвиляй Жегъеннемдиз фидай алимриз, алцурарзавайвиляй Жегъеннемдиз фидай савдагарриз, алишверишчийриз, чпин авамвиляй Жегъеннемдиз фидай джабарийриз²⁹, чеб винелай хъсан къалурзавайвиляй ва къве чин алайвиляй Жегъеннемдиз фидай ибадатзавайбуруз ва пешекарриз, чпин лавгъавиливай Жегъеннемдиз фидай девлетлуйриз ва таб ийизвайвиляй Жегъеннемдиз фидай кесибриз – ухшар ятІа, бес ам вуж я Женнет жагъурзавайди?!

²⁹ Инсандихъ азадвал авач лугъузвай диндин са хел.

30-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй куьн, иманлуяр! Аллагъдикай рикӀин сидкъидай, Адаз муьтӀуьгъ яз, Адан тариф ийиз ва Ам гъамишанда рикӀел алаз кичӀе хьухь. Рекъиз хъайитӀа, Сад Аллагъдихъ рикӀин сидкъидай инанмиш яз, Аллагъ Сад я лагъана, йикъ»³⁰.

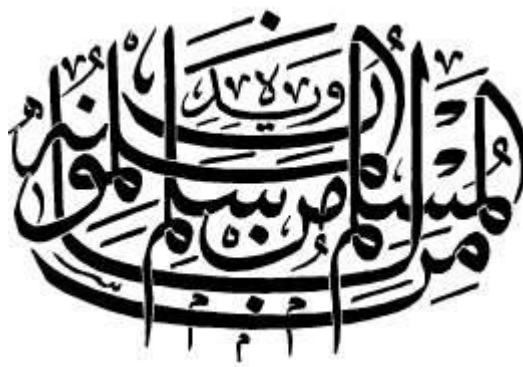
Эй Адаман хва! Дугъри кар я, чирвилер, абурал амал тийиз хъайитӀа, марф галачиз цаву ийизвай къукърумриз, ванериз ва язавай цӀайлапанриз ухшар я; чирвилер авачиз ийизвай крар емиш тегъизвай тарциз ухшар я, вичин чирвилерин гуьгъуьна аваз фин тийизвай алим, гъал (еб) галачир чӀемерукдиз ухшар я, вичин эменнидилай закат тагузвай кас рагарал къел цазвайдаз ухшар я.

Ахмакъ касдиз гузвай насигъат гъайванриз гевгъерар ва якъутар тайинаруниз ва я гуниз ухшар я, чирвилер авай, амма рикӀ къван хъанвай кас къежей къванциз ухшар я – ламувили къванциз гъикӀ таъсир ийидачӀа, чирвилерини адаз гъакӀ таъсир ийидач.

Гъавурда гъатиз кӀан тийизвай касдиз гузвай насигъат сурарал язавай кфилдиз ухшар я (мейитдиз кфилди гъикӀ таъсир ийидачӀа, гъакӀ гузвай насигъатдини, ам такӀанвиляй, адаз таъсир ийидач).

Гъарам рекъел къазанмишнавай эменнидилай садакъа гузвай кас – вичин цварадалди парталдилай чирк михъзавайдаз ухшар я. Закат галачир капӀ-теат – къейи мейитдиз ухшар я. Туба тийизвай, тахсир хиве къан тийизвай алим – хандакӀар ягъ тавуна эцигнавай дараматдиз ухшар я.

«Гъа икӀ хъайитӀа, яраб абур Аллагъдин таъсирдикай, амалдарвиликай (макру) саламат яз амукъда жал? Анжах рекъелай алатнавай ва уьмуьрдикай умуд атӀанвай инсанри чеб гъакӀ, Аллагъдин амалдарвиликай саламатдиз амукъдайбур хъиз, тухуда»³¹.

³⁰ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-`Имран» сура, 102-аят).

³¹ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-А` раф» сура, 99-аят).

31-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Вун Заз хуш хьун – и дуьньядин уьмуьрдиз вуна майилвал авунин тегьердилаи ва рикIивай Зун кIан хьунилай аслу я.

Гьакъикъатда, са рикIе и дуьньядин мал ва Зун кIан хьун санал За гьич садрани къабулдач.

Эй Адаман хва! Аллагъ рикIеллайди хьухъ ва Зун ваз чир жеда, сив хуьх ва Зун ваз аквада. РикIин сидкъидай Заз ибадат ийиз хьухъ ва Зи патав вун агакъда. РикIин михьивилелди жуван крар ая, За ваз Зун кIан хьун багъишда. Зун рикIел гьуниз жув бахш ая, Зани вун малаикрин вилик рикIел гьида.

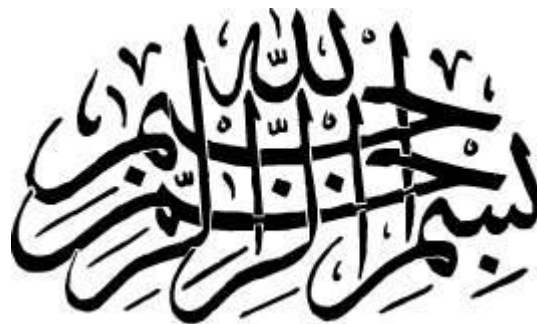
Эй Адаман хва! Ви рикIе, Аллагъдилаи гьейри, вири ава ва Аллагъдик вуна умуд кутазвач. Бес гьикъван чIавалди вуна «Аллагъ Виридалайни Винизди, Чехиди я» лугъуз, ваз Адакай ваъ, массадбурукай кичIез жеда?

Эгер ваз гьакъикъат чир хьанайтIа, вуна, Аллагъдилаи гьейри, са куьникайни фикирдачир, ваз, Аллагъдилаи гьейри, садакайни кичIе жедачир ва Аллагъ рикIел гьиз ви мез акъваздачир. Дугьриданни, тапан пашманвал авуналди, къалпдаказ гунагъар хиве къуналди абур терг ийиз жедач.

Эгер ваз, кесибвиле гьатуникай гьикъван кичIезватIа, Жегьеннемдин цIукайни гьакъван кичIе хьанайтIа, За вун гьич ви умудни квачир чкадай девлетдай ацIурдай.

Эй Адаман хва! Эгер ваз, и дуьньядин мал кIанзавай къван, Женнет къазанмишизни кIанзавайтIа, За вун къве дуьньядални бахтлу ийидай.

Эгер куьне, сада-сад рикIел гьизвайвал, Зунни рикIел гьиз хьанайтIа, малаикри квез йифизни юкъуз салам гудай. И дуьньядин мал квез гьикI кIан ятIа, Заз ибадат авунни гьакъван кIан хьанайтIа, За, пайгъамбарриз гьуьрмет авур къван, квезни гьуьрмет ийидай. Куь рикIер и дуьньядин мал кIан хьунай ацIурмир, вучиз лагъайтIа адан (дуьньядин малдин) эхир мукъвал ала».

32-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Ваз, Жегъеннемда яргъал тир азабар эхдалди, тИмил къадардин гунагърикай сабулна акъвазун регъят я. «Гъакъикъатда, азабар адан къилел къведа»³². Ви муьтІуьгъвилини сабурди ваз гъамишалугъ бахт авай яргъал тир ял ягъун ва секинвал (динжвал) гуда.

Эй Адаман хва! Вал чан аламай къван гагъди За ви ризкъи масадаз гудач лагъана гаф гузвайдахъ вун инанмиш хъана кІанда. За вун негъ ийидалди, за вун инкар ийидалди, дуьньядин малдивай яргъа хъухъ. Дувандин Юкъуз ви хъсан крар квахъдалди, шак алайдавай яргъа хъухъ. АТІа дуьньядин уьмуьр рикІел хъунивди жуван рикІ ацІура, вучиз лагъайтІа ваз суралай гъейри маса утагъ жедач.

Эй Адаман хва! Низ Женнет гзаф кІан ятІа, ам хийирдин крар ийиз алахъда, Жегъеннемдикай низ кичІе ятІа, ада вич писвилер, зулумар авуникай хуьда. Темягъкарвилерикай ни вич хвейитІа, ам вини дережадив агакъда.

Эй Муса ибн `Имран! Эгер, вун миxъи тушиз, ви къилел бедбахтвал атайтІа, и кардин гъакъиндай анжах жува-жуваз туьмбуьгъ ая.

Эй Муса! Хъсан крар бес тахъун – им виридалайни зурба къиникъ я.

Эй Муса! Ни меслят гъызвачтІа, вуж алуькъзавачтІа, ам пашман жеда. Ни Аллагъдин Регъим, Разивал тІалабнатІа, ада гъайиф чІугвадач».

³² Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Фуркъан» сура, 65-аят).

33-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Къудратлу ва Зурба тир Аллагъди лугъузва: «Ни вичин краралди машгъурвал жагъурзаватІа, ам вичин кІула яд аваз дагъдиз хкаж жезвай инсандиз ухшар я. Ам галат хъайитІани, адан крар Аллагъди къабулдач, вучиз лагъайтІа ам, яд галукъайла, хъуьтуьл тежедай къванциз (къаябдиз) ухшар я.

Эй Адаман хва! Чир хъухъ, Зун патал рикІин сидкъидай авур крарилай гъейри, амай ви кра-рикай садни За къабулдач. Гъакъикъатда, рикІ ми хъун ва намуслу хъун еке бахт я.

Эй Адаман хва! Кесиб жезвайди чир хъайила, вуна лагъ: «Хвашгелди, гъахълу ксарин лиша-нар!» Девлетлу жезвайди чир хъайила, вуна лагъ: «Азиятар йигинарзавай гунагъар». Гунагъ крари къунвай мугъман акурла, вуна лагъ: «Лянет алай шейтІандивай хуьн патал За Аллагъдивай куьмек тІалабзава!»

Эй Адаман хва! Девлет – им Зи махсусди я, вун зи лукІ я, мугъман – им Зи Илчи я, Зи Регъимдикай магърум авуникай ваз кичІедачни мегер?

Ви къисмет – За тайинарнава, Заз шукур гъуниз вун буржлу я ва адан хийир элкъвена ваз хуькведа. Бес гъакІ хъайила, вучиз вуна За ваз гузвай няметрай Зи тариф ийизвач?

Эй Адаман хва! Ви хиве пуд буржи ава: ви эменнидлай закат гун, мукъва-къилийрихъ галаз хъсан алакъайра хъун, жуван хизандин ва мугъманрин вилик хиве авай мажбурнамаяр къилиз акъудун. Эгер вуна За ви хиве тунвай мажбурнамаяр къилиз акъуд тавуртІа, За ваз жумла алемдиз тарс хъун патал жаза гуда.

Эй Адаман хва! Эгер вуна къуншидин вилик жуван мажбурнамаяр, хизандин вилик хъиз, къилиз акъуд тавуртІа, Зун ваз килигдач, ви крар За садни къабулдач ва ви дуьадизни За жаваб гудач.

Эй Адаман хва! Вуна жув хътинбурук умуд кутамир, кутуртІа, За вун саймишдач ва абурал тапшурмишда. За яратмишнавай шейэрихъ галаз дамахдивди эгечІмир, гъакъикъатда, ви сифте къил жими маядин стІалдикай хъанвайди я, За ам цвар ийидай чкадай, итимдин къулан тарцяй ва дишегълидин хурун кІарабрай акъудзава.

За ваз къадагъа авунвайдаз килигмир, гъакъикъатда, эвелни-эвел шарари незвайбур – ибур ви вилер я. Ви килигунин (низ ятІани) ва рикІ хъунин (квел ятІани) тегъердин жаваб вуна гудайди чир хъухъ! Зи вилик акъваздай пакад югъ рикІелай алудмир! Гъакъикъатда, Зун са легъзедани ви сирлу фикиривай яргъа жезвач, вучиз лагъайтІа Зун куь рикІера авайбур вири Чизвайди я».

34-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Къудратлу, Зурба ва Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Заз къуллугъ ая, гъакъикъатда, Заз къулугъзавайди Заз кІан я ва Зи лукІар За гъадаз къулугъ авуниз мажбурда. Гъакъикъатда, вуна гъикъван ви алатай уьмуърда Захъ яб акалначтІа ва къвезмай уьмуърда гъикъван яб хгудачтІа, ваз чизвач. Зун рикІелай алудмир, дугъри кар я, Заз вуч кІан хъайитІа, гъам ийизвайди я. Заз ибадат ая, гъакъикъатда, вун бегъемсуз лукІ я, Зун лагъайтІа, Зурба Халикъ я.

Эгер Адаман рухвайрикай тир ви дустари ва вун кІанибуру ви гунагърин ни гъиснайтІа ва абурукай Заз вуч чидатІа, къатІанайтІа, абуру садрани вахъ галаз неинки дуствал ийидачир, гъатта абур ви патав агатдачир. Эхир гъикІ жеда къван, эгер югъ-къандивай ихътин гунагърин къадар ар-тух жедайла, ви уьмуърни хайи йикъалай гатІумна гъар са йикъан куьруь жедайла?

Эй Адаман хва! Гими кукІвар хъана гъуьлуьн лепейри гатаз са тахтадал алаз хтай инсандин къилел акъван еке бедбахтвал атанач хъи, ви къилел атай къван, гъаниз килигна жуван гунагърин гъахъ-гъисаб жува ая ва жуван крарал мукъаят хъухъ.

Эй Адаман хва! Ви гъалар хъсан хъун патал За къайгъу ЧІугъазва, ви гунагъар За кІевзава. Зун вахъ муьгътеж туш, вун, лагъайтІа, гъамиша Захъ муьгътеж я, гъакІ ятІани вуна Захъ яб акалзавач.

Эй Адаман хва! Гъикъван вахтунда вуна гъиллеяр ийида? Вуна чІехи дараматар эцигзава ва куьтягъ жедай дуьнья безетмишзава, гъа са вахтунда вуна гъамишаллугъ, гъич садрани куьтягъ те-жедай уьмуър барбатІзава.

Вун инсанриз хъсан къалуриз алахъзава, ваз абурун ажугъдикай гзаф кичІезва.

Эй Адаман хва! Эгер чилерални цаварал алай къванбуру вирида ви гунагърилай гъил къачун тІалабнайтІа, гъикІ хъайитІани вун абурун (гунагърин) патахъай шехъун герек тир, вучиз лагъайтІа ваз, вун Захъ галаз гъи гъалда аваз гуьруьш жедатІа, чизвач.

Эй `Имранан хва Муса! За вуч лугъудатІа, Вуна яб акала, За лугъузвайди анжах Гъакъикъат я: «Зи лукІарин бедбатвиликай, зияндикай, зулумдикай, амалдарвиликай, гъибетдикай, шикетдикай, гужар авуникай ва пехивиликай инсанар саламатвилелди таъмин тавунмаз, хуьз тахъанмаз, Зи лукІарикай гъич садни лап тамамдаказ Захъ инанмиш жедач».

Эй Муса! Ваз ракъурнавайди Вуна лагъ: «Гъакъикъат, Керамат куь Халикъдилаь къвезва, кІандайди инанмиш хъурай, кІан туширди имансуз яз амукърай»³³.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

³³ Тафсир уль-Джалалайн («Аль-Кагъф» сура, 29-аят).

35-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Къудратлу, Зурба ва Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Вун кьве регъимдин юкьва ава, абурукай ваз гъим еке манадинди ятIа чизвач: инсанрикай чуньунхнавай гунагъар яни, тахъайтIа разивал ва гуърчегвал яни?!»

Эгер инсанриз вакай, Заз вуч чидатIа, гъам чир хъанайтIа, абуру ваз саламни гудачир. Ваз ганвай сагъламвал, инсанрихъ вун муьгътеж тахъун, абур вахъ муьгътеж хъун ва абурун зулумдикай вун саламат хуьн – адалайни зурба я.

Зи тариф ая ва ваз ганвай Зи няметрин къимет, къадир чир хъухъ, хъсан къалуруникай жув миxъи ая, гишила амукуникай кичIезвай рекъин мугъманди хъиз жуван суьрсетдин игътият ая ва Зи Аршдин кIаник хъсан крар ая.

Эй Адаман хва! Куь къван хъанвай рикIер куьне ийизвай крарин гъакъиндай шехъзава, куь крар куь беденрин гъакъиндай шехъзава, куь беденар куь мецерин гъакъиндай шехъзава ва куь мецер вилерин гъакъиндай шехъзава.

Эй Адаман хва! Зи хазина гъич садрани куьтягъ жедач. Гъикъван вуна масабур патал харж авуртIа, гъакъванди За вун патални харж ийида; гъикъван вуна харж авуникай жув хвейитIа, гъакъванди За вавай къан хъийида. Дарда авай инсанрин вилик ви мутIлакъвилин асулар – чIуру фикир хъун, жув кесиб жез кичIе хъун ва Зал ихтибар тахъун я. Гъакъикъатда, ваз За ганвай хесетрикай къилинди – им ризкъи патал вак къалаблук акатун я. Ихътин къалаблук вак акатайла, За ваз ам гувза. За ваз ганвайдакай, вуна мутIлакъввал тавуна, Зи лукIаризни пая. Вуна паяйди За ваз эвез хъийида. За ваз багъишар гун хиве къазва, гъакI хъайила вучиз вун Зи Ктабдал шаклу жезва? За Ганвай Гафунихъ ва Зи Пайгъамбаррихъ вуж инанмиш туштIа, ам Зи Халикъвал инкар ийизвайди я; ни Зи Халикъвал инкар авуртIа, За ам чин кIаникна Жегъеннемдиз гадарда».

36-лагъай насигъат

Аллагъ-Таалади лугъузва: «Эй Адаман хва! Зун Аллагъ я. Залай гъейри маса аллагъар авач, гъаниз килигна Заз ибадат ая, Зи тариф ая, Заз шукур гъваш ва авур хъсанвал чир хъухъ.

Эй Адаман хва! Зи велидиз³⁴ душманвал авурда Заз дяве малумарзава.

Залай гъейри куьмекчи авачир инсандиз ни гужар авуртIа, адаз Зи ажугъ мадни артух жеда.

За тайинарнавайдал, къисметнавайдал вуж рази ятIа, гъадан ризкъидик За берекат кутада ва, са шакни алачиз, гъич вичиз хабарни авачиз, гъадан мал-девлет За артухарда».

³⁴ Вели, яни "Аллагъдиз мукъвади".

37-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Къудратлу ва Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Жуван рикІел гъил эциг ва жуваз вуч кІан ятІа, гъам масадазни хъана кІан хъухъ.

Эй Адаман хва! Ви беден зайифди, мез къезилди ва рикІ къван хъгинди я.

Эй Адаман хва! Ви эхир кбил – им кьиникъ я. Ам ви патав къведалди, вуна гъам патал кІа-
лах ая.

Эй Адаман хва! За ви бедендин гъич са пайни халкъ авунач, вичиз талукъ тир везифияр тайи-
нар тавуна.

Эй Адаман хва! Эгер За вун буъркъуьди яз халкънайтІа, вуна ишигъ патал дерт чІугвадай,
эгер бишиди яз халкънайтІа, вуна сес патал дерт чІугвадай. За ваз ганвай Регъимдин къадар чир
хъухъ, Заз шукур гъваш ва авур хъсанвал чир жедайди хъухъ. Элкъвена вун Зи патав хуькведайди
я.

Эй Адаман хва! Вуна За ваз тайинарнавайди жагъурун патал зегъмет чІугвамир, ваз тайинар-
навайда вун жагъурда.

Эй Адаман хва! Зи тІварцІелди вуна тапан кьинер къамир, Зи тІварцІелди тапан кьин кьурди
За Жегъеннемдиз ракъурда.

Эй Адаман хва! Вуна незвайди За гайидакай хъайила, бес Заз муьтІуьгъ хъухъ тІун эхир!

Эй Адаман хва! Вуна Завай пакад йикъан тІуьн тІалабмир, За вавай пакад йикъан крар
тІалабзавач эхир!

Эй Адаман хва! Ви гъвечІи крарални Зун рази я, вун гзаф къадардин ризкъидални рази
жезвач.

Эй Адаман хва! Эгер михъиз и дуьнья Зи лукІарикай За садаз тунайтІа, За ам Зи Пайгъамбар-
рин хиве твадай, Зи лукІариз Захъ яб акалуниз ва Зи эмирар кьилиз акъудуниз эвер гун патал.

Эй Адаман хва! Рекъидалди жув паталди дуьз крар кьилиз акъуд, а крари, амалри вун алцу-
рар тавурай, гъакъикъатда, абуру гелер тада. Къуй вун и дуьньядин уьмуьрди ягъалмиш тавурай ва
тубадикай ви умуд атІун тавурай, вучиз лагъайтІа, вуна а крар пакадал вегъейтІа, вун, тубадикай
куьмек тежедайла, пашман жеда.

Эй Адаман хва! Вуна За гайи девлетдикай Зи пай чара тийидайла ва кесибриз къвезвай паю-
никай абур магърум ийидайла, вал За вав гвайди къакъуддай зулумкар кас гъалдарда ва и кар сеbeb
яз За ваз няметар хгудач.

Эй Адаман хва! Эгер ваз Зи Регъим кІан ятІа, Заз ибадат авун патал кІевиз акъваз. Эгер ваз Зи
жазадикай кичІе ятІа, Захъ яб акал тавунивай яргъа хъухъ.

Эй Адаман хва! Вуна, дуьньядин малдикай фикирдайла, кьиникь рикӀел гъваш. Гунагъар ийидай къаст хъайила, туба рикӀел гъваш. Вун девлетлу хъайила, Дувандин йикъан гъахъ-гъисаб рикӀел гъваш, хуьрек нез ацукъайла, гишила авайди рикӀел гъваш. Ви нефсини зайифдаз зулум ийиз эвер гудайла, ви винел алай Аллагъдин Къудратлувал рикӀел гъваш. Эгер Адаз кӀан хъайитӀа, ада ам (зулум) вал элкъурда. Ви кьилел бедбахтвал атайтӀа, «Ла хӀавла ва ла къуввата илла биллагъи гӀалийиль гӀазим» (*Зурба Аллагъдин куьмекдилаь гъейри, писдакай мукъаят жседай ва хъсан крар ийиз алакьдай къуват авач*) гафаралди куьмек тӀалаба. Эгер вун кефсуз хъайитӀа, жув садакь-адалди сагъар хъия, эгер бедбахтвилик акатайтӀа, лагъ: «Инна лиллагъи ва инна илайгъи раджигӀун», яни «Гъакъикъатда, чун Алагъдинбур я ва Адан патав чун хъфида».

38-лагъай насигъат

Виридалайни Виниз тир Къудратлу ва Чехи тир Аллагъди лугъузва: «Эй Адаман хва! Хъсанвал ая, гъакъикъатда, ам Женнетдин куълег я ва ада вун гъаниз тухуда. Писдакай (хъилекай, ажугъдикай, зулумдикай) яргъа хъухъ, гъакъикъатда, абур Жегъеннемдин куълегар я ва абуру вун гъаниз тухуда.

Эй Адаман хва! Чир хъухъ, вуна вуч эцигайтІани чкІида, гъакъикъатда, ви уьмуьрни гъакІ барбатІ жеда. Ви беден чил патал я, вуна кІватІайди – им варисриз я. Лезет (вуна кІватІайдакай) масабуру хкудда, гъахъ-гъисаб, лагъайтІа, вуна авун лазим я, ваз амукъдайди жазаярни, гъайиф чІугун я, вуна авур крар ваз сура дуст жеда. Ви гъахъ-гъисаб ийидалди, жува жуван дуван ая. Жув заз муьтІуьгъ хъуниз мажбур ая. Захъ яб акал тавуникай мукъаят хъухъ. За ваз гузвайдал вун рази хъухъ ва Заз шукур гъизвайбурукай хъухъ.

Эй Адаман хва! Ни хъуьрез-хъуьрез гунагъ крар ийиз хъайитІа, За гъам шехъиз-шехъиз Жегъеннемдиз ракъурда. Вуж Закай кичІез шехъиз хъайитІа, гъам За Женнетдиз шаддиз ракъурда.

Эй Адаман хва! Дувандин юкъуз чеб кесиб хъана кІанзавай гъикъван гзаф девлетлуяр ава; къиникъи чеб кІвачерик вегъенвай гъикъван гзаф зулумкараар ава; къиникъи туькъуьл авунвай гъикъван гзаф ширинвилер ава; хушбахтвилерал шад тир, амма къиникъи хажалатдик кутур гъикъван гзаф инсанар ава; куьтягъ тежедай хажалат арадал гъизвай гъикъван гзаф шадвилер ава.

Эй Адаман хва! Эгер гъайванриз къиникъикай квез къванди чизвайтІа, абур чеб гишила ва цихъ гъарарат яз, къанихвал аваз тадай; абур рекъидалди нен тийиз ва яд хъван тийиз акъваздай.

Эй Адаман хва! Эгер ваз, къиникъилай ва адан азиятдилай гъейри, гъич са затІни къисметначиртІа, ваз йифиз секинвал ва юкъуз шадвал герек къведачир. Бес адалай (къиникъилай) гуьгъуьниз мадни четин (зегъмет) тирла, вуч ийида эхир?!

Эй Адаман хва! Вуна Куьтягъ тежедай уьмуьрда къачудай хушбахтвилер къиникъин шадвал яз гъисаб. Къуй ви гъам ва пашманвал вуна хатадай ахъагъай хъсан крариз талукъ хъуй; дуьньядин мал хъана лугъуз шад жемир ва адакай гзаф хъанач лагъана дерт чІугвамир.

Эй Адаман хва! За вун руквадикай халкъна, гъаник вун хутахда ва чиликай къарагъарна За вал чан хкида, дуьньядин малдиз сагърай лагъ ва къиникъиз гъазур хъухъ.

Чир хъухъ, Заз эгер Зи лукІ кІан хъайитІа, За ам дуьньядин малдив гатІумардач ва ам Эхират уьмуьр патал ишлемишда. За адаз дуьньядин уьмуьрдин кимивилер къалурзава, абурувай мукъаят хъун паталди, Женнетэгълийриз лайихлу тир крар авун паталди ва Зи Регъимдалди ам За Женнетдиз ракъурда.

Заз Зи лукІракай хъел атайла, За ам, Зун рикІелай алудиз туна, дуьньядин мал патал машгьулар хьуниз мажбурда ва ам За и дуьньядин мал патал ишлемишда ва ам Жегьеннемдиз лайихлубурукай жеда ва ам За гьаниз ракьурни ийида.

Эй Адаман хва! Дуьньядин уьмуьр, гьикьван яргьалди хьайитІани, куьтягь жеда. Дуьньядин уьмуьр хьен хьиз я, ам яргьалди амуькдач, ахпа алатда ва ви патав мад хуькведач.

Эй Адаман хва! Вун халкьнавайди Зун я; ви кьадар-кьисмет кхьенвайди Зун я; вал чан хкизвайди Зун я; ви чан кьачузвайди Зун я; кьейидалай кьулухъ вал чан хкизвайди Зун я; ви гьахъ-гьисаб, дуван ийизвайди Зун я. Эгер вуна пис кар авунватІа, ам (адан жаза) ваз (АтІа дуьньяда) аквада. Идахъ галаз сад хьиз валай жуваз хийир ва зарар гуз алакьдач³⁵. Вавай я Дувандин юкьуз чан хкун патал, я уьмуьрда, я ажалда (кьиникья) – са затІни дегишариз жедач.

Эй Адаман хва! Заз муьтІуьгь хьухъ ва кьуллугъ ая, ви кьадар-кьисметдин патахъай хажалат чІугвамир. За ваз ам бес кьадар гуда. Вун таьминарнавайдакай вуна фикир ийимир.

Эй Адаман хва! Вавай ваз кьисмет тавунвайди гьикІ кьачуз жедачТІа, агакь тийизвай дережадихъ вун гьикІ агакьдачТІа, гьакІ тавунвай краьайни вавай хийир кьачуз жедач.

Эй Адаман хва! И дуьньядин эхир кьил кьиникъ тирла, инсандивай уьмуьрдал шадвал ийиз гьикІ алакьда? Гьамишалугъ вичин кІвал сур тир инсандивай вичин кІвале и дуьньяда шадвал ийиз гьикІ алакьда?

Эй Адаман хва! И дуьньяда ваз ви разивал (чухсагьул) авачиз ганвай гзаф кьадар-кьисметдилаь ви разивал (чухсагьул) аваз ганвай тІимил кьадар-кьисмет хьсан я.

Эй Адаман хва! Вуна вилик ракьурайди³⁶ ви виридалайни хьсан девлет я, вуна и дуьньяда (кьейидалай кьулухъ) турди ви виридалайни пис девлет я. Вуна рекьидалди хьсан краь вилик ку-тур ва ам Завай ваз жегьида.

Эй Адаман хва! Секинвал авачирдан кьалаблухвал За тІимиларда; ни гьил кьачун тІалабзаватІа, Зун адаз Гьил Кьачудайди я; вуж авур кардал пашман жезватІа, Зун адаз гунагь краь Кьадагья авурди я; вуж кьецІила аватІа, Зун адал АлукІзавайди я; вуж кичІеди яТІа, Зун кичІевиле-рикай Кьутурмишзавайди я; вуж гишила аватІа, Зун адаз тух жедалди тІуьн Гудайди я; Зи лукІ Заз муьтІуьгь тирла, Зи краьрал ам рази тирла, За адан гьалар хьсанарда, адаз куьмекар гуда ва рикІ шадарда.

Эй Муса! Кесибарни етимар себеб яз вуж девлетлу хьанватІа, За ам неинки и дуьньядал дар-виле твада, гьатта АтІа дуьньядани азабрик кутада.

Кесибривни, зайифбурув вуж инсафсузвилелди эгечІзаватІа, За адан дараматар барбатІа ва Жегьеннемдиз ракьурда».

³⁵ Вавай я ви чан кьачуз жедач, я жувал чан хкиз жедач.

³⁶ Аллагь патал хийирлу краьриз серф авунвайди.

Гъакъикъатда, и крар виликан кхъинри-къулари (свитки) тестикъарзава – Ибрагъиман ва Му-
садин кхъинра-къулара (Ибрагъим патал 10 къул ва Муса патал Таврат)»³⁷.

³⁷ Тафсир уль-Джалалайн («Аль А`ла» сура, 18-19-аятар).

Имам Абу Хамид аль-Газали.

Сборник проповедей из Священных хадисов.

Перевод с арабского **Абдулмуталибова Ш.Г.**

Редактор:

Рашидов А.А.

Редакционная коллегия:

Ханмагомедов Я.М.

Тагибеков С.Г